

KARTA PRZEDMIOTU

Kod przedmiotu	0532.6.GEO1.B/C.KOŚ	
Nazwa przedmiotu w języku	polskim	<i>Kształtowanie i ochrona środowiska</i>
	angielskim	<i>Development and Protection of Environment</i>

1. USYTUOWANIE PRZEDMIOTU W SYSTEMIE STUDIÓW

1.1. Kierunek studiów	Geografia
1.2. Forma studiów	Stacjonarne, niestacjonarne
1.3. Poziom studiów	Pierwszego stopnia licencjackie
1.4. Profil studiów	ogólnoakademicki
1.5. Osoba przygotowująca kartę przedmiotu	dr hab. Małgorzata Ludwikowska-Kędzia, prof. UJK
1.6. Kontakt	41 349 6466; malgorzata.ludwikowska@ujk.edu.pl

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU

2.1. Język wykładowy	polski
2.2. Wymagania wstępne*	Student powinien dysponować wiadomościami i umiejętnościami z zakresu podstawowych dyscyplin nauk przyrodniczych: biologii, chemii, fizyki, geografii fizycznej

3. SZCZEGÓŁOWA CHARAKTERYSTYKA PRZEDMIOTU

3.1. Forma zajęć	Studia stacjonarne: Wykład (15 godz.), konwersatorium (18 godz), e-learning (12 godz.) Studia stacjonarne: Wykład (7 godz.), konwersatorium (8 godz), e-learning (6 godz.)	
3.2. Miejsce realizacji zajęć	Zajęcia w pomieszczeniach dydaktycznych UJK	
3.3. Forma zaliczenia zajęć	zaliczenie z oceną	
3.4. Metody dydaktyczne	wykład problemowy, film, dyskusja wielokrotna, prezentacja, projekt	
3.5. Wykaz literatury	Podstawowa	1. Wójcik J., 2020. Antropogeniczne zmiany środowiska przyrodniczego Ziemi. PWN, Warszawa 2. Dobrzańska B., Dobrzański G., Kiełczewski D., 2008. Ochrona środowiska przyrodniczego. PWN, Warszawa 3. Mannion A. M. (1995) Agriculture and Environmental Change. Wiley & Sons, Chichester.
	uzupełniająca	1. Pietrzyk-Sokółska E. 2012 – Leksykon ochrony środowiska. Wyd. IGSMiE PAN, Kraków 2. Kozłowski S., 2002. Ekorozwój - wyzwanie XXI wieku. PWN, Warszawa. 3. Mannion A.M., 1999. Zmiany środowiska Ziemi. Historia środowiska przyrodniczego i kulturowego. PWN, Warszawa
	materiały do e-learningu	<u>artykuły naukowe:</u> Kasztelewicz Z. 2010 – Rekultywacja terenów pogórnich w polskich kopalniach odkrywkowych. Monografia. Fundacja Nauka i Tradycje Górnicza przy AGH, Kraków. Karamus Ł., 2018 – Oczyszczalnie ścieków i ich eksploatacja. Wydawnictwo KaBe Alexandrowicz Z. 2007 – Geoochrona w ujęciu narodowym, europejskim i światowym (ze szczególnym uwzględnieniem Polski). Biuletyn Państw. Inst. Geol. 425: 19-26 Winczek K., Winczek J., 2015 – Techniki i materiały w twórczości artystycznej a ochrona środowiska i ekologia. Edukacja - Technika - Informatyka nr 2(12), 130-135. Mikoś T., Chmura J., Tajduś A. 2014 – Górniczo-geotechniczne metody adaptacji i rekonstrukcji zabytkowych podziemi. Wyd. AGH, Kraków Prezentacja: Kirejczyk J., Burchard T., Pantula Z., 2009 - Rekultywacja i zagospodarowanie terenów pogórnich siarki w rejonie Tarnobrzega Dzwonkowska D. i inni, 2015 – Filozofia wobec świata zwierząt, Wydawnictwo UKSW, Warszawa Mephram B. 2008 – Bioetyka, PWN, Warszawa Dziamski G. 2002. – Sztuka u progu XXI wieku", Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań (sztuka ekologiczna eco-art). <u>źródła internetowe:</u> https://www.gov.pl/web/srodowisko www.gios.gov.pl

	<p>materiały do e-learningu</p>	<p> http://powietrze.gios.gov.pl http://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/monitoring-jakosci-powietrza http://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/pms https://www.polskialarmsmogowy.pl http://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/monitoring-wod http://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/monitoring-jakosci-gleby http://www.gios.gov.pl/pl/stan-srodowiska/monitoring-halasu http://www.gios.gov.pl/pl/gospodarka-odpadami http://naszesmieci.mos.gov.pl http://kielce.pios.gov.pl http://polskirecykling.org/pl/ http://energiarecykling.pl/ https://www.plastech.pl/ http://kielce.rdos.gov.pl/informacja-o-srodowisku http://kielce.rdos.gov.pl/szkody-w-srodowisku http://kielce.rdos.gov.pl/ochrona-przyrody <u>materiały własne: filmy dokumentalne i edukacyjne:</u> Śmietnisko (2010) reż. Lucy Walker https://www.youtube.com/watch?v=Ug52hQ172Rk Oczyszczalnia Ścieków "WARTA" S.A. https://www.youtube.com/watch?v=QA6BWuxy0Ew Oczyszczalnia ścieków w Jaworznie 3D https://www.youtube.com/watch?v=lfPnLcLRvHw Veolia - odbiór i oczyszczanie ścieków https://www.youtube.com/watch?v=wr7t15e-OgE Grupowa Oczyszczalnia Ścieków w Łodzi Zagospodarowanie dawnych wyrobisk powierzchniowych – przykład Geosfery Jaworzno: https://www.youtube.com/watch?v=nIHrmqo0VJ4 https://www.youtube.com/watch?v=vR808a8V1WI </p>
--	--	---

4. CELE, TREŚCI I EFEKTY UCZENIA SIĘ

3.6. Cele przedmiotu (z uwzględnieniem formy zajęć)

Wykład:

C1 – Poznanie głównych problemów kształtowania środowiska i jego ochrony (w ujęciu historycznym oraz globalnym, regionalnym i lokalnym), a także założeń polityki ekologicznej RP

C2 – Poznanie zależności pomiędzy stopniem rozwoju społeczno-gospodarczego społeczeństw, ich świadomością ekologiczną a stanem środowiska

C3 – Poznanie stanu środowiska oraz zagrożeń powodowanych działaniami gospodarczymi człowieka (antropopresja w litosferze, biosferze, atmosferze, pedosferze, hydrosferze oraz przestrzeni kosmicznej)

Konwersatorium:

C1 – Rozwijanie umiejętności identyfikacji przyczyn i skutków degradacji środowiska w skali kraju oraz sposobów jej zapobiegania

C2 – Kształtowanie postaw proekologicznych w codziennym życiu

C3 – Rozwijanie umiejętności analizy stref konfliktów relacji: człowiek – środowisko w najbliższym otoczeniu

e-learning:

C1 – Poznanie przyczyn i skutków degradacji środowiska w skali regionu (także w skali lokalnej) oraz sposobów zapobiegania

C2 – Kształtowanie postaw proekologicznych poprzez poznanie filozoficznych, religijnych, etycznych zagadnień ochrony środowiska, roli edukacji, kultury i sztuki

C3 – Rozwijanie umiejętności samodzielnej pracy z bazami danych - ich przetwarzania i interpretacji

4.2 Treści programowe (z uwzględnieniem formy zajęć)

4.3

Wykłady:

Podstawowe pojęcia z zakresu kształtowania i ochrony środowiska. Rozwój idei ochrony przyrody, kształtowania środowiska w Polsce i na świecie. Formy ochrony przyrody w Polsce i na świecie. Antropogeniczne zmiany środowiska przyrodniczego Ziemi (w obrębie litosfery, atmosfery, pedosfery, hydrosfery, biosfery i przestrzeni kosmicznej) - przyczyny (urbanizacja, przyrost demograficzny, zmiany modelu życia i wzrost konsumpcji, rozwój przemysłu, rolnictwa, leśnictwa i turystyki) i przeciwdziałanie. Globalne ocieplenie - fakty i mity. Państwowy Monitoring Środowiska – Zintegrowany Monitoring Środowiska Przyrodniczego. Ekorozwój jako wyzwanie XXI wieku.

Konwersatoria:

Zarys historii relacji człowieka ze środowiskiem. Zakres i treść mapy sozologicznej i geośrodowiskowej. Istota i cechy współczesnego kryzysu ekologicznego. Główne problemy środowiskowe Polski i świata. Polityka a ochrona środowiska – organizacja ochrony

środowiska; organizacje ekologiczne w Polsce i na świecie. Społeczny i filozoficzny aspekt ochrony środowiska. Ochrona środowiska w życiu codziennym. Technika w ochronie środowiska. Etyczne zagadnienia ochrony środowiska.

E-learning:

Religie świata a idea ochrony przyrody. Przekształcenia rzeźby terenu - rekultywacja i zagospodarowanie terenów o zdegradowanej rzeźbie. Gospodarka odpadami. Odnawialne źródła energii. Zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych. Wybrane problemy ochrony środowiska.

4.4 Przedmiotowe efekty uczenia się

Efekt	Student, który zaliczył przedmiot	Odniesienie do kierunkowych efektów uczenia się
w zakresie WIEDZY:		
W01	Opisuje strukturę środowiska, naturalne i antropogeniczne czynniki oraz procesy kształtujące środowisko w skali globalnej, regionalnej i lokalnej	GEO1A_W03
W02	Charakteryzuje podstawowe źródła i rodzaje zagrożeń środowiska w skali globalnej i regionalnej; wyjaśnia zasadę zrównoważonego rozwoju, istotę ochrony przyrody i środowiska	GEO1A_W09
W03	Wyjaśnia zależności między procesami i zjawiskami społeczno-gospodarczymi a środowiskiem przyrodniczym	GEO1A_W11
w zakresie UMIEJĘTNOŚCI:		
U01	Postępuje się terminologią specjalistyczną, wykorzystuje język naukowy w podejmowanych dyskusjach	GEO1A_U08
U02	Ocenia zagrożenia środowiska przyrodniczego na podstawie analizy map sozologicznych i geośrodowiskowych oraz danych statystycznych	
U03	Wyjaśnia zależności pomiędzy stopniem rozwoju społeczno-ekonomicznego społeczeństw, ich świadomości ekologicznej a stanem środowiska	
U04	Analizuje krytycznie dostępne źródła informacji w zakresie stanu środowiska, pochodzące z różnych źródeł; ocenia stan realizacji państwowej polityki ekologicznej; proponuje własne rozwiązania poprawy stanu środowiska i ochrony przyrody	
w zakresie KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH:		
K01	Dostrzega i reaguje na wszelkie formy działalności niezgodnej z zasadą zrównoważonego rozwoju, broni idei świadomego gospodarowanie zasobami przyrody, ich ochrony	GEO1A_K03

4.4. Sposoby weryfikacji osiągnięcia przedmiotowych efektów uczenia się																					
Efekty przedmiotowe (symbol)	Sposób weryfikacji (+/-)																				
	Egzamin pisemny			Kolokwium			Projekt			Aktywność na zajęciach			Praca własna			Praca w grupie			Inne (prezentacja)		
	Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć			Forma zajęć					
				W	K				E		K				E					K	
W01				X	X				X		X				X					X	
W02				X	X				X		X				X					X	
W03				X	X				X		X				X					X	
U01				X	X				X		X				X					X	
U02				X	X				X		X				X					X	
U03				X	X				X		X				X					X	
K01				X	X				X		X				X					X	

*niepotrzebne usunąć

4.5. Kryteria oceny stopnia osiągnięcia efektów uczenia się		
Forma zajęć	Ocena	Kryterium oceny
Wykład (W)	3	51-60% poprawnych odpowiedzi testu sprawdzającego w części z pytaniami otwartymi i wielokrotnego wyboru; przedstawia krótko podstawowe przyczyny i skutki globalnych zmian środowiska na tle historii relacji człowiek - środowisko, wymienia i krótko opisuje zagrożenia powodowane działaniami gospodarczymi człowieka oraz założenia funkcjonowania Państwowego Monitoringu Środowiska, zna podstawowe pojęcia dotyczące ochrony przyrody
	3,5	61-70% poprawnych odpowiedzi testu sprawdzającego w części z pytaniami otwartymi i wielokrotnego wyboru; charakteryzuje podstawowe przyczyny i skutki globalnych zmian środowiska na tle historii relacji człowiek - środowisko, zagrożenia powodowane działaniami gospodarczymi człowieka oraz założenia funkcjonowania Państwowego Monitoringu Środowiska, zna podstawowe pojęcia dotyczące ochrony przyrody
	4	71-80% poprawnych odpowiedzi testu sprawdzającego w części z pytaniami otwartymi i wielokrotnego wyboru; charakteryzuje przyczyny i skutki globalnych zmian środowiska na tle historii relacji człowiek - środowisko, zagrożenia powodowane działaniami gospodarczymi człowieka oraz filozoficznymi i etycznymi motywami tej działalności, charakteryzuje szczegółowe założenia programu Państwowego Monitoringu Środowiska, zna podstawowe pojęcia oraz idee dotyczące ochrony przyrody
	4,5	81-90% poprawnych odpowiedzi testu sprawdzającego w części z pytaniami otwartymi i wielokrotnego wyboru; analizuje przyczyny i skutki globalnych zmian środowiska na tle historii relacji człowiek - środowisko, identyfikuje i przewiduje zagrożenia powodowane działaniami gospodarczymi człowieka oraz filozoficznymi i etycznymi motywami tej działalności, analizuje szczegółowe założenia programu Państwowego Monitoringu Środowiska, zna pojęcia, motywacje oraz idee w zakresie ochrony przyrody
	5	91-100% poprawnych odpowiedzi testu sprawdzającego w części z pytaniami otwartymi i wielokrotnego wyboru; dyskutuje i ocenia przyczyny i skutki globalnych zmian środowiska na tle historii relacji człowiek - środowisko, identyfikuje i przewiduje zagrożenia powodowane działaniami gospodarczymi człowieka oraz filozoficznymi i etycznymi motywami tej działalności, analizuje i ocenia zasadność i skuteczność programu Państwowego Monitoringu Środowiska, zna pojęcia, motywacje oraz idee w zakresie ochrony przyrody
Konwersatorium (K)	3	51-60% maksymalnej oceny ciągłej, na którą składa się wykonanie projektów, prezentacja i udział w dyskusji (z wagą: projekty – 60 %, prezentacja 20%, udział w dyskusji – 20%) wymienia i krótko opisuje przyczyny i skutki degradacji środowiska w skali kraju oraz podstawowe sposoby jej zapobiegania, dostrzega zdrowotne skutki degradacji środowiska oraz strefy konfliktów w obszarach prawnie chronionych, zna formy ochrony przyrody
	3,5	61-70% maksymalnej oceny ciągłej, na którą składa się wykonanie projektów, prezentacja i udział w dyskusji (z wagą: projekty – 60 %, prezentacja 20%, udział w dyskusji – 20%) charakteryzuje przyczyny i skutki degradacji środowiska w skali kraju oraz podstawowe sposoby jej zapobiegania, dostrzega zdrowotne skutki degradacji środowiska oraz strefy konfliktów w obszarach prawnie chronionych, zna formy ochrony przyrody
	4	71-80% maksymalnej oceny ciągłej, na którą składa się wykonanie projektów, prezentacja i udział w dyskusji (z wagą: projekty – 60 %, prezentacja 20%, udział w dyskusji – 20%) charakteryzuje zależności pomiędzy stopniem rozwoju społeczno-ekonomicznego społeczeństw, ich świadomości ekologicznej a stanem środowiska, opisuje zdrowotne skutków degradacji środowiska oraz strefy konfliktów w obszarach prawnie chronionych, prawidłowo wskazuje kierunki i zasady wprowadzania form prawnej ochrony przyrody
	4,5	(81-90% maksymalnej oceny ciągłej, na którą składa się wykonanie projektów, prezentacja i udział w dyskusji (z wagą: kolokwium zaliczeniowe projekty – 60 %, prezentacja 20%, udział w dyskusji – 20%) opisuje zależności pomiędzy stopniem rozwoju społeczno-ekonomicznego społeczeństw, ich świadomości ekologicznej a stanem środowiska, zdrowotne skutki degradacji środowiska, strefy konfliktów w obszarach prawnie chronionych, prawidłowo wskazuje kierunki i zasady wprowadzania form prawnej ochrony przyrody
	5	91-100% maksymalnej oceny ciągłej, na którą składa się wykonanie projektów, prezentacja i udział w dyskusji (z wagą: projekty – 60 %, prezentacja 20%, udział w dyskusji – 20%) analizuje i wyjaśnia zależności pomiędzy stopniem rozwoju społeczno-ekonomicznego społeczeństw, ich świadomości ekologicznej a stanem środowiska, analizuje i dyskutuje na temat zdrowotnych skutków degradacji środowiska oraz stref konfliktów w obszarach prawnie chronionych, prawidłowo wskazuje kierunki i zasady wprowadzania form prawnej ochrony przyrody

E-learning (E)	3	51-60% maksymalnej oceny ciągłej, na którą składa się wykonanie projektów, prezentacji (z wagą: prace tematyczne – 40%, projekty – 40 %, prezentacja 20%); wymienia i krótko opisuje przyczyny i skutki degradacji środowiska w skali regionu oraz podstawowe sposoby jej zapobiegania, charakteryzuje skutki i sposoby przeciwdziałania degradacji środowiska w codziennym życiu, wyjaśnia założenia ekofilozofii, rolę kultury i sztuki w propagowaniu idei ochrony środowiska, korzysta z nowoczesnych baz danych z zakresu kształtowania i ochrony środowiska
	3,5	61-70% maksymalnej oceny ciągłej, na którą składa się wykonanie projektów, prezentacji (z wagą: prace tematyczne – 40%, projekty – 40 %, prezentacja 20%); charakteryzuje przyczyny i skutki degradacji środowiska w skali regionu, podstawowe sposoby jej zapobiegania, oraz skutki i sposoby przeciwdziałania degradacji środowiska w codziennym życiu, wyjaśnia podstawowe założenie ekofilozofii, dostrzega rolę kultury i sztuki w propagowaniu idei ochrony środowiska, korzysta z nowoczesnych baz danych z zakresu kształtowania i ochrony środowiska
	4	71-80% maksymalnej oceny ciągłej, na którą składa się wykonanie projektów, prezentacji (z wagą: prace tematyczne – 40%, projekty – 40 %, prezentacja 20%); charakteryzuje przyczyny i skutki degradacji środowiska w skali regionu oraz podstawowe sposoby jej zapobiegania, opisuje skutki i sposoby przeciwdziałania degradacji środowiska w codziennym życiu, krótko opisuje podstawowe filozoficzne i religijne zagadnienia ochrony środowiska, rolę kultury i sztuki w propagowaniu idei ochrony środowiska, korzysta w podstawowym zakresie z nowoczesnych baz danych z zakresu kształtowania i ochrony środowiska
	4,5	81-90% maksymalnej oceny ciągłej, na którą składa się wykonanie projektów, prezentacji (z wagą: prace tematyczne – 40%, projekty – 40 %, prezentacja 20%); szczegółowo opisuje przyczyny i skutki degradacji środowiska w skali regionu oraz różne sposoby jej zapobiegania, charakteryzuje skutki i sposoby przeciwdziałania degradacji środowiska w codziennym życiu, charakteryzuje podstawowe filozoficzne i religijne zagadnienia ochrony środowiska, wyjaśnia rolę kultury i sztuki w propagowaniu idei ochrony środowiska, korzysta z nowoczesnych baz danych z zakresu kształtowania i ochrony środowiska, przetwarza je i interpretuje
	5	91-100% maksymalnej oceny ciągłej, na którą składa się wykonanie projektów, prezentacji (z wagą: prace tematyczne – 40%, projekty – 40 %, prezentacja 20%); prowadzi dyskusję, ocenia przyczyny i skutki degradacji środowiska w skali regionu oraz różne sposoby jej zapobiegania, także skutki i sposoby przeciwdziałania degradacji środowiska w codziennym życiu, analizuje filozoficzne i religijne zagadnienia ochrony środowiska, dyskutuje na temat roli kultury i sztuki w propagowaniu idei ochrony środowiska, korzysta w optymalnym zakresie z nowoczesnych baz danych z zakresu zagadnień kształtowania i ochrony środowiska, przetwarza je i krytycznie

4. BILANS PUNKTÓW ECTS – NAKŁAD PRACY STUDENTA

Kategoria	Obciążenie studenta	
	Studia stacjonarne	Studia niestacjonarne
<i>LICZBA GODZIN REALIZOWANYCH PRZY BEZPOŚREDNIM UDZIALE NAUCZYCIELA /GODZINY KONTAKTOWE/</i>	45	22
<i>Udział w wykładach</i>	15	7
<i>Udział w konwersatoriach</i>	18	8
<i>Inne: e-learning</i>	12	6
<i>SAMODZIELNA PRACA STUDENTA /GODZINY NIEKONTAKTOWE/</i>	5	28
<i>Przygotowanie do kolokwium</i>	3	18
<i>Opracowanie prezentacji multimedialnej*</i>	2	10
ŁĄCZNA LICZBA GODZIN	50	50
PUNKTY ECTS za przedmiot	2	2

*niepotrzebne usunąć

Przyjmuję do realizacji (data i czytelne podpisy osób prowadzących przedmiot w danym roku akademickim)

.....